

Kulturno prosvetni delovni program in smernice

Poverjenštva UJU — Ljubljana.

(Sklepi sprejeti na delegaciji četrte pokrajinske skupščine v Krškem dne 8. julija 1924.)

NARODNO - PROSVETNI ODSEK:

1. Organizacija šolskih odrov in naših knjižnic, referent tov. Ernest Tiran iz Moravč:

Organizacija šolskega odra.

Cilj:

1. Hočemo vzgojiti novi rod v iskrene Jugoslovane, kulturno čim najvišje stoječe državljane ter etično in socialno polnovredne ljudi. Pot, ki vodi iz našega hotenja v uresničenje, je Prosveta. S tega vidika nam šolski oder (ŠO) ne bo več igračkane, ki zanj v teh težkih časih nimamo časa, temveč vzgojno sredstvo prvega reda, ker se prilega florisu otroške duševnosti, tako kot malokatero drugo.

2. Imamo sicer institucijo ŠO, nimamo pa še sistematične organizacije ŠO. Delo, ki je odvisno od tisoč slučajev, delo brez trdne podlage in brez širokoosnovanega sistema ni delo.

3. Šolski oder naj se smatra kot današnjim časom najpotrebnejše vzgojno sredstvo. Nobena šola naj ne bo brez šolskega odra. Krajni šolski sveti naj stavijo v proračun letno primerne zneske za nabavo in vzdrževanje šolskega odra.

4. Organizacija bodi v glavnih osnovah takale:

a) Predpogoj je, da se je ne smatra za monopol enega ali treh, temveč da se strnejo k delu vsi, ki so dobre volje.

b) Pri okrajnih učiteljskih društvih naj se osnuje odsek za ŠO, ki naj tudi delo ŠO v okraju poživlji, razširi, podpre. Skrbi naj dalje, da pritegne čim največ aktivnih delavcev. Posreduje naj med poedinci in centralo pri narodno-prosvetnem odseku UJU, v zmislu rednega izmenjavanja opazovanj, določitve novih potov in izvršitve novih idej. Zbere naj se točno statistiko sedanjega stanja ŠO v okraju. Daje naj posamezniku pobude in pomoči, da v svojem delokrogu pripravi tla ŠO tam, kjer ga še ni oziroma poglobi in razmahne tam, kjer je že bil. Skrbi naj dalje za razprodajo knjižnice ŠO med članstvom in otroci.

5. Gospodarska osamosvojitve ŠO.

Predlog: Skupščina apeliraj na članstvo, da sprejme kot svojo častno obveznost napram organizaciji sklep:

1. Za 1. december 1924 oziroma na nedeljo za njim se priredi na vseh šolah prireditev, katere čisti donos naj se vrti narodno-prosvetnemu odseku UJU. Tam kjer bi prireditev z vstopnino nikakor ne bila mogoča, naj se priredi brez vstopnine, v goli šolski sobi. Ta naj obsega točke, ki ne zahtevajo niti odra, niti garderobe: petje, deklamacije. Brez take, vsaj za moralnim uspehom stremembe prireditve naj bi ne ostala prav nobena šola. Izrazi vseh teh prireditev se priobčijo v »Prosveti«.

6. Vsak v UJU organiziran učiteljski razrednik prevzame dolžnost, da razpeča vsaj 3 izvide vsakega zvezka »Šolskega odra« ter dovoli, da se mu pošljejo ti izvidi, takoj ko izidejo, z računom in položnico vred.

S prvim predlogom se bo dobila glavica, ki bo za najnujnejši prvi začetek morda zadostovala, z drugim pa se doseže razprodajo naklade in zvišanje prihodkov od odstotka, ki ga po dogovoru plača tiskarna poverjenstvu za narodno-prosvetni sklad in od tantijem. Upoštevam tu samo finančni uspeh.

7. Pri reševanju ostalih nujih in aktualnih vprašanj ŠO naj — po principu diferenciacije dela — sodeluje čim najširši krog. Naloga centrale pa je, da na tak način dobjeni material sortira, črpa iz njega smernice svojega dela ter skrbi za strokovnjaško pomoč.

8. Vprašanje repertorja. Izdaja se naj samo igre, ki so v vseh ozirih neoporečne. Biti morajo tendence v plemenitem zmislu. Ocenjo naj izvršuje kritik ali več kritikov, ki so obenem tudi dobri otroški psihologi. Prednost naj se daje igram, ki bodo vzgojevale ljubezen do ujedinjene domovine, posebno pa še znova dramile spomin na našo iredento. Zbere se naj vsaj naslove vseh primernih pesmi deklamovank.

9. Vprašanje odra, kulise, garderobe itd.

Izdela se naj načrt za cenen, praktičen, zložitven oder. Zberejo naj se skice za enostavne, v čim največ igrar porab-

ne kulise. Pokrene naj se vprašanje ustanovitve okrajnih šolskih garderob, ki bi bile proti obrabini na razpolago vsem ŠO v okraju. Geslo bodi: V vsako šolo — šolski oder! Pri igrah, ki jih bo izdajal centralni narodno-prosvetni odsek, naj bo tudi kratka karakteristika nastopajočih oseb ter dejanja. Mnogo bi bilo olajšano delo tudi z navodili za šminkanje, masko, lučne efekte, sploh vse tehnične pripomočke.

10. Vprašanje statistike in propagande.

Uvede naj se obvezno poročanje o prireditvah okrajnemu odseku ŠO. V to svrhu naj se razmnoži vse za statistiko važne rubrike obsegajoč formular. Okr. odseki pošiljajo centrali letni pregled o delovanju ŠO v okraju.

Centrala naj skrbi, da se bo naše delo videlo in primerno ocenilo tudi v široki javnosti. Poročanje o prireditvah v dnevno časopisje naj v prvi vrsti povdarja pomen istih in naj ostane v rokah prireditelja samega, bodi pa njegova dolžnost.

11. Stanovsko delo je stanovska dolžnost.

12. Prostor za šolski oder. Razmahu prosvetnega delovanja učitelstva je največja ovira pomanjkanje primernih lokalov. Vsaka nova šolska stavba, ki se bo gradila, naj ima primeren velik telovadnico s stalnim šolskim odrom. Na eno- in dvorazrednicah pa bodi učna soba tako velika, da se lahko v njej prireajo mladinske igre.

Naše knjižnice.

Glede knjižnic naj povzemamo glavne misli iz izčrpnega referata, ki ga je objavil tovariš Ivan Dimnik v »Prosveti« št. 8 in 12: »Dviganje prosvete v narodu s knjigo in organizacija naših knjižnic«.

1. Knjiga je najprimernejša oblika narodovega prosvetovanja, zato mora biti naša skrb, da infiltriramo ž njo najširše mase narodove. Naš temeljni princip bodi: Vsaka šola imej čim bogatejšo šolsko, mladinsko, poleg nje pa še javno ljudsko knjižnico.

2. Naša prizadevanja bodo rodila poln uspeh šele, kadar bodo strogo sistematična. To dosežemo:

a) pri mladinskih (šolarskih) knjižnicah:

S sistematičnim, intenzivnim vzgojevanjem mladih bralcev potom čim boljšega mladinskega leposlovnega lista; s pomnoževanjem dobre mladinske literature, literaturo s podporo našim mladinskim pisateljem, podporo pa s čim največjo dosegljivo razprodajo založenih knjig.

Razprodaja naj se pospeši s tem, da izdaja Učiteljska tiskarna začetkom vsakega leta čim obširnejši katalog vse mladinske literature, da si pridobi čim širši krog stalnih odjemalcev, z organizacijo prodaje knjig v krogu staršev in otrok samih.

Treba je dalje doseči, da se zvišajo dotacije krajnim šolskim svetom za šolarske knjižnice. Razven tega je treba organizirati šolski oder, ki bo lahko sčasoma postal stalen in znaten vir za pomnoževanje in popolnjevanje šolskih knjižnic. Obnesla se mi je tudi zbirka prostovoljnih najmanjših prispevkov (stalnih), ki jih zbirajo otroci sami; taka zbirka je, kakor sem spoznal, velike važnosti zlasti z vzgojne strani.

b) Pri društvenih, javnih ljudskih knjižnicah:

S tem, da vzbudimo smisel in veselje do knjige, bi dali najboljšo podlago tudi društvenim in javnim ljudskim knjižnicam. Take, kot so zdaj, je namreč v večini slučajev vseeno, če bi bile ali ne. Naj bo knjižnica še tako bogata, še tako izbrana, v še tako večjih rokah, še tako idealno urejena — če je nihče ne uporablja — je mrtva. V največ slučajih bi jih bilo nujno treba preorganizirati iz dna, za to ni ne volje, ne sredstev in bi tudi ne rodilo uspeha, dokler nima duševnega stika s široko maso ljudstva. Ta stik pa bi mogla doseči edino šola; zato je treba začeti s snovanjem javnih ljudskih knjižnic v šolah. Kako bi naj bile te urejene na znotraj, bo najboljšo pokazalo izkustvo.

Važno je, da zberemo vse podatke o poslovanju naših knjižnic, ki že poslujejo ponekod.

TISKOVNI ODSEK:

2. Naš tisk in naše naloge za osvojitve javnega mnenja, referent tov. Ivan Dimnik, urednik »Učit. Tovarisa«.

Organizacija z ozirom na javen tisk.

1. Najvažnejši in najodločilnejši faktor javnega mnenja je časopisje.

2. Našemu stanu in šoli nasprotno časopisje dosledno ustvarja šoli in našemu stanu neprijazno javno mnenje v narodu.

3. Edina protiutež temu neprijaznemu javnemu mnenju za šolo in naš stan ter edino sredstvo za borbo proti širjenju takega javnega mnenja je napredno časopisje.

4. Učiteljstvo se je dosedaj premalo posluževalo izvenstanovskega naprednega javnega časopisja, da bi ustvarilo našemu stanu in šoli prijazno javno mnenje v narodu, in je dosedaj premalo podpiralo to časopisje s poročili občejavnega, kulturnega, prosvetnega, gospodarskega in socialnega značaja, da bi se potem to časopisje tudi lahko razširilo in ukoreninilo med narodom.

5. V to svrhu je potreba organiziranja sodelovanja učitelstva pri izvenstanovskem javnem časopisju.

6. Vsaka socialna skupina, ki se hoče uveljaviti v javnosti, ne sme idej in zahtev širiti le v lastnih vrstah, temveč mora gledati, da prodre z njimi tudi v javnosti.

7. Nikdar ne smemo pričakovati, ko smo svoje zahteve obrazložili v stanovskem tisku, da se bo javnost potem sama potegovala za te naše zahteve, ali da bi jih začelo časopisje samo širiti.

8. Kdor hoče, da bo zavaladalo za učiteljstvo in šolstvo prijazno javno mnenje v narodu, ta se mora poslužiti izvenstanovskega javnega časopisja in se mora pridružiti organizaciji učitelstva za dopisovanje v javne liste ter mora s pomočjo dobrih dopisov skušati širiti napreden tisk v narodu. V prvi vrsti pa bi bilo za to treba še enotne in prave vzgoje in organizacije za časniškarsko delo učitelstva.

9. Pričeti bo treba buditi vse zaspance in bojazljivce med učiteljstvom, ki nikdar ne vzamejo v roke peresa, da bi poročali listom o dogodkih in kulturno-gospodarskih ter političnih potrebah ljudstva iz svojega okraja in bi jih bilo treba za to delo organizirati; na drugi strani bi bilo treba ustvariti stalen kader, (nekak dopisni urad učitelstva), ki bi vse napredno časopisje stalno in dosledno informiral o vseh naših prosvetnih, šolskih, stanovskih zahtevah in ustvarjal nam prijazno javno mnenje, potem javnega časopisja; na tretji strani bi bilo potreba organizirati tudi obrambno delo na napade v časopisju, s tem, da bi si porazdelili časopise, katere bi zavračali in časopise, v katere bi dopisovali. Dopisniki bi morali biti v stiku za enotno postopanje in taktiko.

ODSEK ZA STANOVSKI NARAŠČAJ.

3. Vzgoja našega stanovskega naraščaja za izvenučno delovanje učitelstva, referent tov. Andrej Škulj iz Ljubljane:

Vzgoja stanovskega naraščaja.

1. Napredek šole in prosvetnega dela med narodom, moč naše organizacije in po njej ugled učitelstva sloni v bodočnosti na našem, za šolsko in in izvenšolsko delo dobro pripravljenem naraščaju.

2. Odsek za »Stanovski naraščaj« pri poverjenstvu UJU s tozadevnimi okrajnimi odseki na sedežih državnih učiteljskih naj s smotrenimi predavanji, poučnimi zleti in prijateljskimi sestanki pomože k vzgoji in pripravi našega naraščaja, da se bo vsak naš bodoči učitelj zavedal svojega zvanja ter z vso vmeno in prevdankom nadaljeval v započetem prosvetnem in gospodarskem delu med narodom.

3. Okrajni odseki naj sporazumno s centralnim odsekom in okrajnim učiteljskim društvom dotičnega okraja, poskrbe za predavanja, sestanke in morebitne prireditve primeren lokal. V tem lokal naj bi bil po možnosti sedež okrajnega učiteljskega društva, okrajna učiteljska knjižnica in čitalnica.

4. V svrhu čimvečjega razmaha izvenšolskega gibanja naše jugoslovenske učiteljske omladine je nujno potrebno, da

se ustanovi posebno glasilo za naraščaj. »Učiteljska Omladina«, glasilo jug. učit. omladine. Izdajatelj UJU pov. Ljubljana. To glasilo naj tvori vez med naraščajem vseh učiteljskih v državi.

Tehnično izvedbo oskrbi tozadevni centralni odsek sporazumno z glavnim urednikom »Učit. Tov.«

5. Uspešno delovanje odsekov za naraščaj je odvisno od povoljnega gospodarskega stanja. Osnuje se v to svrhu »Učiteljskišniški sklad«, ki ga opravlja centralni odsek pri pov. UJU in se iz njega prispeva posameznim okrajnim odsekom sorazmerni zvezek po številu vsakoletnih učiteljskih in učiteljskih 4. letnika.

V ta sklad prispeva vsak organiziran učitelj potom svojega društva letno 10 Din. Prispevek se plača s članarino.

6. Po možnosti se krijejo s tega sklada potrebe za izboljšanje socialnega položaja naraščaja za časa študij.

7. Primerno podporo naj preskrbita tudi »Konvikt« in »Učiteljski dom«.

Opomba: Sprejet je bil tudi enotni načrt predavanj za učiteljski naraščaj za oba odseka na sedežih državnih učiteljskih.

GOSPODARSKI ODSEK.

4. Naše gospodarske ustanove in materialna podpora s strani organizacije, referent tov. Rado Grum iz Ljubljane.

Gospodarska organizacija.

1. S smotrenim in organizatoričnim delom dvignemo svojo stanovsko gospodarsko organizacijo na višek popolnosti.

2. V dosego tega morata obe organizaciji delovati paralelno kot nerazdružna celota.

3. Preorientirati se moramo gospodarsko, ker je sicer naša stanovska organizacija nepopolna in pomanjkljiva, uspehi pa mnogo manjši.

4. Vsak posamezni član te naše skupne organizacije mora storiti v polni meri svojo dolžnost tudi v gospodarskem zmislu in to z zavestjo, da kar koristi organizaciji, koristi samemu sebi.

5. Če bomo gospodarsko močni, bomo močni tudi stanovsko.

6. Gospodarsko krizo, ki jo preživljamo, bomo prestali le v skupnem organizatoričnem delu, če se zavedamo svojih dolžnosti in položaja, v katerem se nahajamo.

7. Pomagajmo svojim gospodarskim ustanovam z nasveti in predlogi, zavračajmo in obsojajmo pa vsako negativno delo, ki skupnosti le škoduje in jo ruši.

8. Vsak organiziran učitelj(ica) bodi član vseh naših gospodarskih združnih organizacij in društev.

9. Naročajmo vse svoje literarne, pisarniške, šolske in druge potrebščine in učila pri svojih lastnih podjetjih in naši Tvornici učil, ker jim s tem osiguramo njihov obstoj, skupni organizaciji pa postavimo temelj lepše bodočnosti.

10. Nalagajmo vse denarne zneske v naših denarnih zavodih, ki naj postanejo takorekoč centri našega gospodarskega gibanja in razvoja.

11. Ogibajmo se tujega kapitala, ki razjeda vse naše delo, skrbimo pa, da bomo imeli dovolj lastnega kapitala na razpolago, da ž njim svojo stanovsko gospodarsko organizacijo okrepimo in dvignemo.

12. Socialna ustanova učitelstva Slovenije. Sklep: Učiteljstvo pozdravlja ta socialni pokret v dobrobit našega stanu. Uvideva pa, da je ta ustanova v okviru predloženih statutarov neizvedljiva. Odsek, ki je deloval na teh statutih, naj zadevo v okviru in sporazumu z odborom »Učiteljske samopomoči« znova prouči in najde pot za izvedbo in uresničenje te prepotrebne ustanove z reorganizacijo »Samopomoči« v smeri, da nudi svojim članom pomoč tudi v slučaju boleznih.

13. Prireajo naj se stanovski gospodarski tečaji, v katerih se bo predavalo o stanovskih in narodno-gospodarskih vprašanjih.

KULTURNO - PEDAGOŠKI ODSEK.

5. Organizacija kulturnega gibanja našega stanu, referent tov. Fr. Martinc iz St. Janža pri Ptuj.

Organizacija kulturnega gibanja našega stanu.

1. Da se izvede strokovno-kulturni del svrhe naznačene v pravilih UJU, čl. 2. ter podrobno opredeljene v pravilniku UJU, poverjeništvu Ljubljana § 21. b) 4. (smoter kulturnega pedag. odseka), v kolikor zadeva ista organizacijo kulturnega gibanja našega stanu, ki je istovetna z organizacijo samoizobraževalnega dela učiteljstva, včlanjenega v UJU, poverjeništvu Ljubljana, je izdelal načelnik kulturno-pedagoškega odseka s sodelovanjem članov tega odseka osnutek organizacijskega načrta, na podlagi katerega naj bi se organiziral ves naš duhovni pokret. (Načrt je bil priobčen v »Popotniku« št. 1, leta 1923.).

2. Načrt temelji na načelu delovnega združništva, ki je najbolj prikladna oblika organiziranega duševnega dela z ozirom na ekonomsko izrazbo sil in sredstev ter popolnoma ustreza notranjemu ustroju, ki je takemu delu lasten. Kot temeljne edinice, na katerih sloni združno delo za nadaljno izobrazbo učiteljstva, so zamišljeni pedagoški odseki pri okrajnih učiteljskih društvih. Ti odseki morajo biti v stalnih stikih s centralnim odsekom pri UJU, poverjeništvu Ljubljana. Način stikov urejuje načrt, v katerem sta istočasno opredeljeni tudi vprašanja inicijative in usmerjenja. Upoštevana je končno tudi potreba propagande na znotraj in na zunan, od katere je v veliki meri odvisen uspeh vsega pokreta.

3. Poziv uredn. »Popotnika« (predstavnik centr. pedag. odseka), ki je bil priobčen obenem z osnutkom načrta za duhovno organizacijo učiteljstva v zgoraj navedeni številki »Popotnika«, naj skoraj dobi poročila o tem, kako se okrajni odseki ustanavljajo in delujejo, ni našel od strani okrajnih učiteljskih društev odziva. To znači, da med večjim delom učiteljstva še ni dovolj krepko občutena potreba po združnem strokovnem in obče kulturnem samoizobraževalnem delu. Številni tovariši pa se zavedajo, da svrha našega združenja ni samo stanovsko-borbena, temveč tudi strokovno-kulturna, a ti niso na jasnem, kako naj se ta del svrhe smoteno izvede.

4. Naloga centralnega kulturno-pedagoškega odseka UJU, poverjeništvu Ljubljana je, da pripravlja intenzivno in sistematično zasnovani propagandi tla za realizacijo načrta duhovne organizacije učiteljstva. Zbujati mora razpoloženje in ustvarjati potrebo po organiziranem delu za nadaljno izobrazbo ter širiti razumevanje za združni značaj takega dela med širokimi vrstami učiteljstva, včlanjenega v našem združenju.

5. Upoštevaje dejstvo, da so nosilci vsakega novega gibanja vedno le poedinci, morajo člani kult.-pedag. odseka iskati direktnih stikov s tovariši, v katerih je razumevanje za duhovno organizacijo že dozorelo. Vzporedno s propagando ideje bo z njihovo pomočjo mogoče postopno tudi podrobno izvesti organizacijo za nadaljno izobraževanje našega stanu z ustanavljanjem pedagoških odsekov pri okrajnih učiteljskih društvih, financiranja teh odsekov od strani ministrstva prosvete in še z drugačnimi sredstvi, ki se organizacijskim pooblaščenecem zde primerna.

6. Od nestrokovnjaških predavanj ima učiteljstvo le malo haska. Ker podeželsko učiteljstvo nima priložnosti, poslušati predavanja na univerzi, naj prosvetno ministrstvo financira predavanja strokovnjakov na zborovanjih stanovskih organizacij. Stanovske organizacije sestavijo evidenco strokovnjakov, ki bi prišli v poštev. Tako bi se lahko sistematično poglobljala naša izobrazba in bi se vsaj deloma ustreglo naši dolgoletni želji po višji izobrazbi.

7. Skupščina odklanja brezplačne uradne konference, ker ne prinašajo učiteljstvu onega haska, ki bi odtehtal gmotne žrtve posameznikov.

8. Prosvetni oddelek v Ljubljani z dne 5. junija 1924, št. 8585 poziva učiteljstvo glede dopusta za višjo pedagoško šolo in za konservatorij »Glasbene Matic« v Ljubljani. Od prošilcev pa se zahteva, da niso stari nad 30 let in da so samskega stanu. — Naj se odpravi predpisana starost v takih slučajih.

9. Odlok ministrstva za prosveto O. N. z dne 23. maja 1924, št. 25.519 zahteva, da je polovico prihodkov Vidovdanske proslave poslati ministrstvu prosvete za narodno prosvetovanje. Tudi v tej zadevi naj UJU ukrene, da se ta odlok začasno sistira.

10. Poverjeništvu UJU Ljubljana deluj na to, da se naredba ministrstva

prosvete, ki ureja višje pedagoške šole, izpremeni tako, da bodo ti zavodi do končne zakonite ureditve vprašanja učiteljske izobrazbe dostopni vsemu učitelstvu in bodo služili le splošni strokovni učiteljski izobrazbi.

11. Ker uvidevamo, kakšne strašne rane seka alkoholizem našemu narodu in ker spoznavamo ves njegov slab vpliv na vzgojo in pouk našega narodnega naraščaja, pozivljamo vse učiteljstvo, da posveti vse svoje zmožnosti in vso svojo dobro voljo protialkoholnemu delovanju. — Da se pa bode to vršilo smotreneje, predlagamo:

a) Vsem okrajnim učiteljskim društvom se svetuje, naj tekom prihodnjega leta obravnavajo to vprašanje na svojih zborovanjih. b) Skupščina pozivlje širši svet, da isto vprašanje stavi na dnevni red prihodnje pokrajinske skupščine. c) V okrilju naše organizacije naj se osnuje odsek, ki bode dajal temu delovanju smernice.

STANOVSKO - POLITIŠKI ODSEK.

6. Najnujnejše smernice za poslovanje naše organizacije, referent tov. Rudolf Dostal, strokovni tajnik v Ljubljani.

Smernice za poslovanje naše organizacije.

1. UJU poverjeništvu Ljubljana je stanovska organizacija, ki temelji na načelih jugoslovanske narodnosti in demokratizma.

2. Težišče naše stanovske organizacije leži v okrajnih društvih.

3. Okrajno učiteljsko društvo združuje vse učiteljstvo svojega okraja na podlagi iskrenega tovarištva, temeljnih naprednih vzgojnih in jugoslovanskih načel.

4. Okrajno učiteljsko društvo prireja po možnosti mesečna zborovanja.

5. Na zborovanjih naj prevladujejo predavanja in referati o stanovskih vprašanjih. Debat je posvečati posebno pozornost, ki naj se je udeležujejo razni člani, ne vedno eni in isti. Predsednik uvaja v debato in društveno poslovanje sploh predvsem novince in mlajši naraščaj.

6. Zborovanja naj bodo ogledalo in odsev življenja ter intenzivnega stanovskega življenja in stremjenja vsega članstva okraja.

7. Vsako okrajno društvo posluja na podlagi vzorno izdelanega poslovnika.

8. Okrajno društvo poročaj o svojem stanovskem gibanju stalno in izčrpno. Za resolucije in predloge, ki jih društvo želi objaviti v stanovskem listu, naj to izrečno izjavi. Uredništvo jih mora nato objaviti, odgovornost zanje prevzema dotično okrajno društvo.

9. Okrajna učiteljska društva vodijo evidenco neorganiziranih in članov, ki se ne udeležujejo društvenih zborovanj.

10. Poverjeništvu objavljaj vse važnejše organizacijske zadeve, sklepe in sprejete resolucije ter predloge ožjega in širšega sosveta v stanovskem glasilu.

11. Okrajna društva poslujejo s centralo v Beogradu potom poverjeništvu.

12. Poverjeništvu tvori vez med okrajnimi društvi in centralo v Beogradu.

13. »Načrt poslovnika učiteljskega društva za marenberški okraj naj se da v razpravo okrajnim učiteljskim društvom, katerim naj ga poverjeništvu razpošlje.«

OBRAMBNO - PRAVNI ODSEK.

7. Posebni disciplinarni predpisi po čl. 170. čln. zakona in posebna ocena po čl. 72. čln. zakona za učiteljstvo, referent tov. Hinko Šumer iz Šmarja in tovariš Anton Gnus iz Dola pri Hrastniku.

Disciplinarni predpisi za učiteljstvo.

I. Posebni disciplinarni predpisi za učiteljstvo so neobhodno potrebni in v zmislu čl. 170. zakona o civilnih uradnikih tudi mogoči; zato zahtevamo za učiteljstvo posebni disciplinarni postopek, kateremu naj da podlago šolski zakon.

II. Naše najvažnejše zahteve so:

1. Učiteljstvo naj sodi disciplinarni senat, obstoječ iz strokovnjakov, katerega člani naj bodo:
 - a) šef prosvetnega oddelka ali njegov namestnik;
 - b) 1 prosvetni inšpektor (višji šolski nadzornik);
 - c) 1 okrajni šolski nadzornik ali njegov namestnik;
 - d) 2 voljena zastopnika učiteljstva;
 - e) disciplinarni tožitelj iz vrst osnovnošolskega učiteljstva, ki je stalno prideljen prosvetnemu oddelku.
2. Prizivna inštanca naj bode ministrstvo prosvete. Upravno sodišče in dr-

žavni svet naj le razsodi v slučaju, ako se je pri preiskavi kršil zakon.

3. Denarne globe naj odpadejo popolnoma.

4. Disciplinarne preiskave se ne sme otvoriti na podlagi anonimnih ovadb in nepodpisanih časopisnih člankov.

5. Vsako ovadbo dobi obdolženec takoj v izjavo, tako dobi tudi vpogled v vse akte pred disciplinarno preiskavo.

6. Preiskavo vodi okrajni šolski nadzornik s pomočjo voljenega učiteljskega zastopnika.

7. Preiskave se imajo smatrati kot nujne in rešiti praviloma najkasneje v roku treh mesecev.

III. UJU poverjeništvu Ljubljana predloži osnutek disciplinarnih predpisov glavnemu odboru UJU v Beogradu, ki naj deluje na to, da se ti predpisi uzakonijo.

Javna ocena učiteljstva.

I. Na osnovi člena 72. zakona o civilnih uradnikih in ostalih državnih uslužbencih, ki določa, da ocenjanje po uradniškem zakonu ne velja za nastavnike vseh šol, zahtevamo, da se vnesejo v novi šolski zakon določbe o službenem ocenjevanju učiteljstva, ki bodo odgovarjale modernemu načinu ocene.

II. Moderni način ocene mora temeljiti na sledečih načelih:

1. Ocena mora biti javna, t. j. z ozirom na ocenjenega.

2. O oceni odločaja komisija strokovnjakov.

3. Učitelj(ica) ima pogled v oceno, se sme zoper slabo oceno pritožiti in v slučaju potrebe zagovarjati.

III. Slovensko učiteljstvo se je dolga desetletja borilo za tako moderno oceno, jo doseglo po prevratu in ima že od leta 1920. v veljavi predpise, ki odgovarjajo modernemu načinu in postopanju pri ocenjevanju. (Naredba poverjeništvu za uk in bogočastje o usposobljenostnem ocenjanju učiteljev na javnih ljudskih in meščanskih šolah v Sloveniji. »Uradni list« II, letnik, št. 52, točka 194.* Zato zahtevamo, da se slični moderni predpisi o ocenjevanju vnesejo tudi v novi šolski zakon in se tako zakonitim potom zabrani možnost ocenjevanja po zastarelem in nemodernem načinu.

ODSEK ZA OBMEJNO ŠOLSTVO IN NEODREŠENO OZEMLJE.

8. Položaj obmejnega šolstva in koraki za odpomoč, poročal A. Hren iz Studencev pri Mariboru.

Že nad dve leti povdarjamo v svojem stanovskem glasilu in na svojih skupščinah veliko važnost našega obmejnega šolstva, ki ni samo eminentno narodnega in kulturnega, ampak prav tako državno-obrambne pomena, sklicujemo se in sestanke, sklepamo in razpošiljamo resolucije ter razpravljamo tudi v javnosti to vprašanje, vendar ne dosežemo prav ničesar za izboljšanje položaja. — Vse naše narodno prerojevalno in državno-obrambno delo na naši jezikovni in državni meji — kolikor se ga sploh vrši — sloni na šoli in učiteljstvu, je več ali manj le slučajnostno brez pravega sistema, prepuščeno dobri volji in spretnosti posameznih idealnih delavcev, kateri žrtvujejo čas, zdravje in pogosto še že itak skromna sredstva. Zato pa prejmejo ti delavci v najboljšem slučaju kako papirnatu priznanje in imajo lahko »tolajilno« zavest, da ostanejo ravno zato, ker so kolikortoliko dobri narodno kulturni delavci, še nadalje na onih od sveta in prometa oddaljenih mestih.

Naše šole so še danes — po petih letih osvobojenja — po veliki večini v slabem stanju, zelo pomanjkljivo prekrbljene z učili in knjižnicami ter le za silo zasedene z začasno nameščenim učiteljstvom.

Vzroki:

a) Davčne razmere naših obmejnih šol še sedaj ali niso urejene, ali pa šolske občine ne morejo zmagati velikih stroškov za popravo in vzdrževanje šolskih poslopij, oprave, nabavo učil in knjižnic, kar se je uničilo in poškodovalo ob času prevrata po obmejnih četah.

b) Učiteljstvo ne more izhajati s svojimi prejemki, ker so zaradi slabih prometnih sredstev in oddaljenosti življenjske potrebščine mnogo dražje od onih v zaledju. Da se temu odpomore, je treba nujno storiti sledeče:

1. Davčne razmere obmejnih šolskih občin naj se čimprej uredi. Revnejšim šolskim občinam naj se da za popravo in vzdrževanje šolskih poslopij, oprave, za

* Zbirka Pink: I. št. 49, 60, 64, 79; II. št. 25 in III. št. 46, 47 in 76.

nabavo učil, učnih pripomočkov učencem in knjižnic — v kolikor ne zmorejo same pokriti stroškov — primerna državna ali pa privatna podpora. Glede knjižnic se posebno priporoča, da se vsaj za prvo silo nemudoma osnuje vsaj nekaj takozvanih potovalnih šolskih knjižnic za naše obmejne kraje, med katere je šteti zaradi izrednih razmer — celo Prekmurje.

2. Organizacija in oblasti naj skušajo doseči uveljavljenje ugodnosti § 40. o draginskih dokladah in § 137. uradniške pragmatike o štetju službene dobe tudi za naše obmejne kraje, med katere je šteti zaradi izrednih razmer — celo Prekmurje.

Ker pa je uveljavljenje teh dveh §§ za naše kraje še zelo daleč, če že ne — po sedanjih razmerah in izkušnjah sodeč — izključeno — narodno prerojevalno in državno-obrambno delo na meji pa zelo, zelo nujno in neodložljivo, smatramo za potrebno:

a) Šolska uprava naj da učnim osebam, katere so že uslužbene na obmejnih šolah, ali pa katere ond namešča pismeno obvezo, da imajo po najmanj petletnem zadovoljivem službovanju na meji brezpogojno prednost pri kompetencah za ugodna mesta v zaledju pred drugimi prosilci. Ta obveznost naj bode šolski upravi sveta in ne samo prazna obljuba in vaba.

b) Za učiteljstvo — pa tudi za dobre narodno-kulturne delavce drugih stanov — naj se dosežejo od privatnih institucij (CMD) — katerim prispevaj tudi država — gmotne podpore. Te podpore pa naj bodo popolnoma individualne z ozirom na narodno kulturno in državno obrambno delo, ki ga vrši dotičnik, kakor tudi z ozirom na krajevne razmere in osebne potrebe. Pri teh podporah naj se postopa strogo objektivno in jo naj dobi le tisti, kateri je je vreden — in potreben.

3. Narodno prerojevalno in državno-obrambno delo na meji se naj spravi v sistem, katerega smernice določi posebna anketa, sklicana od naših sedanjih obrambnih društev in na kateri naj bi bili zastopani narodno-kulturni delavci iz naših obmejnih krajev ter Prekmurja, kakor tudi zastopniki drugih važnejših kulturnih in političnih organizacij. Predvsem pa bi morali biti tudi udeležniki te ankete zastopniki državnih oblasti, katerih delokrog sega v obmejne kraje (žandarmerije, finance, sodnije, politične oblasti). Doseči se mora sodelovanje vseh — torej tudi državno-upravnih faktorjev, da se bode pri nameščanju državnih uslužbencev in duhovnikov — postopalo enotno v skupnem soglasju in ravno tako pri podeljevanju raznih koncesij. Le na ta način je možno uspešno narodno prerojevalno in državno-obrambno delo, ne pa tako — kakor je žalibog danes marsikje, da kar učitelj in šola sezidata, to drugi podero.

O vsem tem pa ne morejo odločevati posamezne osebe, ampak le strogo izvedene organizacije, le te morejo nositi tudi veliko odgovornost.

4. Zato naj se osnuje v vsakem šolskem okolišu nekaj »Narodni svet« (podružnica CMD), kateri naj ima le omejeno število članov, kateri imajo delo in potrebe lastnega kraja v evidenci. Vse te posamezne korporacije v enem srezu naj se združijo v skupno srezko organizacijo in srezke v okrožno, okrožne pa v oblastno, oziroma pokrajinsko, ki je kot vrhovna organizacija. Oblastna oziroma pokrajinska organizacija naj vzdržuje stik z okrožnimi, srezkimi in krajevnimi organizacijami s svojim posebnim stalnim potovalnim informatorjem, ki jih vzpodbuja k delu, sprejema od njih informacije ter jim sporoča naročila ter ima v evidenci vsa izpraznjena mesta v obmejnih krajih od navednega finančnega paznika pa tja do vaškega župnika, učitelja, sodnika ali zdravnika.

Najnujnejši koraki:

1. Prosvetno ministrstvo naj stavi v prihodnji državni proračun večjo vsoto za okrajne učiteljske knjižnice ob meji, posebno v Prekmurju.

2. Apeliramo na narodno čuvstvovanje urednikov obmejnih listov in voditeljev strank v obmejnih krajih, da z ozirom na narodnostne razmere in državo ne uporabljajo nekulturne politične bojne metode.

3. Na manjšinskih šolah — zlasti v Prekmurju — naj se uvede stopnjema v posameznih predmetih slovenski učni jezik. To bode tem lažje, ker ima vse učiteljstvo na teh šolah državni izpit iz slovenščine. (Tako delajo tudi v Avstriji in Italiji).